

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Exhortationes|| Ad|| Religiosos

Dirckinck, Johann

Coloniæ Agrippinæ, 1704

De spiritu & virtute S. Basilii Cappadociæ Episcopi, S. Ordinis Basiliani Fundatoris, cum Moyse collati. Thema. Dilectus Deo & hominibus Moses, cujus memoria in benedictione est. Similem illum fecit ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-51834](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-51834)

libenter loquar ac prædicem ! Diligam te, & eris in manibus meis, ut pro gloria tua laborem assidue, & quidquid patiendum immiseris, amplectar strenue ! Quoniam verò, sine te, nihil possum facere : cum Augustino, demississime flagito : *Jubes te diligi, Domine, da quod jubes & jube quod vis. Oignis qui*

semper ardes & nunquam extingueris ! O amor qui semper ferves, & nunquam tepescis, accende me & accendar: accendar, inquam, totus à te, ut totus diligam te ! Quod omnibus presentibus & mihi largiatur sanctissima Trinitas, Pater & Filius & Spiritus Sanctus. Amen.

EXHORTATIO
DE SPIRITU ET VIRTUTE
S. BASILII,

Cappadociæ Episcopi, S. Ordinis Basiliani Fundatoris, cum Moyse collati.

T H E M A

Dilectus Deo & hominibus Moses, cujus memoria in benedictione est. Similem illum fecit in gloria Sanctorum. Eccli. c. 45.

Sanctus Gregorius Nazianzenus, S. Basilii Magni, Cappadociæ Episcopi, compar ejusdemque familiaris, & eremi, & Domus, & mensæ & studiorum, & morum & vitæ socius; quantam de Patriarcha hu-

jus sanctimonia, estimationem foret; vel ex eo, inter cætera, liquet, quod eundem jam cum Abrahamo multarum Gentium Patre; jam cum Moyse, populi Israëlitiæ thaumaturgo Duce; jam cum Josepho, Aegypti priore & Mundi Salvatore; jam cum aliis viris celeberrimis, præstantissimisque componere nullus dubitavit. Nobis verò in præfenti lubet, encomiis aliis præ-

ritis, magni Moysi & Basilii magni nonnulla virtutum heroicarum parallela recensere; ut ad utriusque virtutum amorem & imitationem inflammemur. Quanto pere verò S. hic Episcopus Moysen, epistole scripta triverit, soli libri Hexameron abundè declarant, quos ipse in Geneseos librum, ita elucubravir; ut eos S. Ambrosius transtulerit, ac non tam suum, quàm S. Basilii foetum, in tractatu de opere sex dierum; oculis, auribusque latinis dederit. Nos quidem, scribit ipse Basilii ad Libanium Epist. 146. cum Moysè & Elia, similibusque beatis viris versamur; qui nobis doctrinam suam tradunt. Ideoque S. Gregorius Nazianzenus in oratione funebri, de laudibus S. Basilii, prolixè contexta, eum, Moysen à Mose agere didicisse, asserit; ipsosque tredecim annos Moysi & sacris Literis volvendis ac meditandis operam navasse testatur Ruffinus. Nunc utriusque parallelas virtutes, videamus.

I. Moyses non statim, uno veluti salta, ad populum Israëliticum docendum, pascendum, regendum atque ex Aegypti servitute, in terram Chanaan deducendum provolvit; sed per gradus ad ducatum & animarum regimen ascendit; Primis quadraginta annis, in aula Pharaonis educatus, & omni Aegyptiorum sapientià excultus fuit, ac cum Magnatibus agere didicit. Secundis quadraginta annis pascens oves Jethro soceri sui, in terra Madian, contemplationi se dedit, ac propriae perfectioni vacavit; ut perfectus ipse perficeret alios, virtutesque acquisitas in alios transfunderet, atque inde annum jam

agens octogesimo, populi pastorum & ducatum adiit.

Idem praestitit a vi sui Moyses Basilii; absoluto namque Athenis eloquentiae & Philosophiae curriculo, ad volvenda ac meditanda sacrarum literarum monumenta se contulit, ac deinde sacerdotali charactere insignitus fuit; teste Nazianzeno. I. c. *Cum prius sacros libros lectisasset, & eorum explanator fuisset, factus est presbyter ab Hermogene Episcopo Caesarensi, &c.* Antequam verò infulam Episcopalem admitteret, in perfectionis, omniumque virtutum studium toto conatu, incubuit; & quos in Palastina, Coelestria & Mesopotamia, viros omni virtutum genere praestantes reperit, imitari studuit; velut ipse scribit Epist. 79. ad Eustachium: *Obstupui, inquit, eorum in servanda diosa temperantiam, in obeundis laboribus tolerantiam; precandi vigorem, & constantiam; ut nec somno victi, nec aliquà natura necessitate deflexi, sublimem semper & invictum animi sensum, in fame & siti, in frigore & nuditate servarent. Cum illa admirarer, cupiebam & ipse, quantum mihi possibile esset, illos annulari.*

Eritis & vos aliquando, Charissimi, ut spes est & vitæ comite, aliorum Instructores, verbi divini Praecones, conscientiarum arbitri, missionum variarum administri, & animarum plurimorum Rectores: at hic in vitæ religiosae tirocinio, prius solida vitæ perfectioris fundamenta jacienda sunt; prius vitia comprimenda, passionum impetus frenandi, virtutum necessariorum, humilitatis, obedientiae, castitatis, charitatis panoplia comparanda est. Ne

fortè cum aliis prædicaveritis, ipsi re-
probi efficiamini. Priùs descendum est,
quod deinde alios doceatis: priùs pos-
sidendum est, quod aliis deinde com-
municeris. Cogitate vos hîc in tirocinio,
cum Christo degere, vel ut in Na-
zarethana Domo, & uni humilitatis &
virtutum studio cum ipso vacare: cogi-
tate vos cum Basilio, in eremo sancto
discatis. Sanè Angelicam Basilii vitam,
ut æmuleretur, ut ejus Consortio ama-
bili fieretur S. Nazianzenus, asserit,
quòd in eremum se contulerit, quæsitu-
rus remedium

*Doloris, ex amici consuetudine
Planè viri divini, qui istic cum Deo,
Sub Nube agebat, ut alter Moses,
Hic erat Basilius vivens cum Angelis.*

II.
Mosis &
Basilii
tempe-
rantia.

II. Prima virtus viro Apostolico, reg-
gimini animarum admovendo necessa-
ria est temperantia, & cibi potùsque
abstinentia: Præluxit in hac virtute Po-
puli Israëliti Dux Moses, qui tempe-
rantem, sobriamque omnino vitam e-
git, nec tam cibo quam Dei verbo vi-
tam traduxit; adeoque à Majestate di-
vina Legis tabulas recepturus, binis vi-
cibus, dies quadraginta, absque cibo &
potu, solâ oratione, & rerum cæle-
stium contemplatione sustentatus,
transegit.

S. Basilius, Moses orientis, præcam
Monachorum abstinentiam sectatus est,
eamque constitutionibus suis Monasti-
cis sanxit. De Viri hujus sancti eximio
pauperatis, & abstinentiæ studio ista
refert Nazianzenus in Panegyri: *illi,*
ait, tunica una, & pallium unum, & hu-
micubatio, & balnei contemptus & vigilia,

*& cæna suavissima, atque pulmentum, &
erat illi panis & sal: & potio sobria, quam,
nobis nihil laborantibus, fœntes præferant.*
Ex hujus abstinentiæ rigore, vultus ei
pallidus & caro ita emaciata; ut ossibus
fermè solis ac pelle constare videretur.

Virtus hæc, Dilectissimi, quam ne-
cessaria sit, in hisce præsertim Germa-
niæ regionibus; in quibus vitia contra-
ria, prædolor! nimium quantum gra-
vantur; notum vobis perspectumque
est; *Pallor & macies virum religiosum ac-*
cent, Acroama est S. Basilii; si non pal-
lor & macies, quæ vires Apostolicis li-
boribus necessarias, infringere possent,
aut labefactare; at certè temperantia
& abstinentia virum Apostolicum oc-
cent: ab hac in Tirocinio auspicandum
est, contra vitia, prælium: *Prima, tan-*
gula, lucra est, agebat Cassianus: ratio-
nem dat Magnus Gregorius: Nequa-
nim, ait, ad spiritualis agonis certamen
ascenditur, si in non priùs in nobis hostis pe-
stis, gula videlicet appetitus edomatus.
Huic igitur vitio, ante omnia, bellum
indicamus; aliàs, hostes subtiliores, su-
perbiam, vanam gloriam, invidiam,
cæterosque, nequicquam laceessimus &
in arenam frustra provocamus.

III. Insignis in Mose effulsit animi
demissio, omnisque honoris mundani
contemptus: à Deo enim ad populi duc-
catum & regimen accersitus, non tantum
duntaxat, sed & alterâ, & tertiâ vicè,
ad indignationem usque Dei, honorem
& onus detrectans, sese excubavit:
Exodi c. 4. *Obsecro, inquit, Domine,*
non sum eloquens ab heri & nudius tertius;
& ex quo locutus es ad servum tuum, impe-
ditioris & tardioris lingua sum. Obsecro
Domine,

Domine, mitte, quem miserus es. O egregia tanti viri humilitas! O insignis, honoris despectus!

Non impar animi demissio, & honoris fuga eluxit in Magno Basilio: insulam enim Episcopalem Neocæsareensem, ut ipse scribit Epist. 164. declinavit: Pari modo, cum ægrotanti Eusebio Episcopo Cæsareensi, amico suo, fidelitate magnâ, ad obitum usque assistisset; eo defuncto, honorem refugiens, abdidit sese, & deprehensus, morbum simulavit; sed reluctans, multumque renitens, tandem onus & honorem Episcopalem admittere coactus est. Hæc est prisca veterum illorum Sanctorum demissio, longè à sæculo moderno discrepans & aliena, quo non raro ambitus & simoniæ labes honoribus sacris inspergitur.

Sed vos, Charissimi, tamen nondum propinquum adest officiorum honoratorum periculum, id tamen curate, ut vel à limine Religionis, honorum quorumcumque averisionem & horrorem sacrum imbibatis: eâ potissimum de causâ, quod de subditorum animabus, Deo ratio reddenda, Superioribus incumbat: *ipsi pervigilant, quasi rationem reddituri pro animabus vestris*, aiebat de Præpositis, Gentium Doctor. Hebr. 13. 17. Hæc ratio absterrebat Joannem Episcopum Rossensem, illustrem Angliæ Martyrem, quem cum ob virtutum excellentiam Henricus VIII. Angliæ rex, à tenui Episcopatu Rossensi, ad ampliores promovere pararet; nunquam adduci se sivit, ut sponsam suam tenuiore quidem illam; sed Dei vocatione primam, pro locupletiore dimitteret:

illud memoratu dignum adjiciens: *Se per beatum futurum, si de hoc saltem minuto concedito sibi grege; deque non admodum magnis inde acceptis emolumentis, in die Domini, rectè respondere possit: cum & de bene curatis animis, & de rectè expensis pecuniis, tunc reddenda sit ratio exactior, quam mortales ferè putent, aut curent.* Sanderus L. 2. de Schism. Angl. Quantopere S. Franciscus Borgia & Bellarminus Cardinalis Galerum purpureum: Laynius varias insulas, S. Ignatius Præpositi Generalis munus, reformidarint & fugerint, alias diximus, vobisque notum est & perspectum. Horum ergo aliorumque Sanctorum exemplo, sentite, melius tutiusque vobis fore; subesse, quàm præesse; atque in id semper inclinate ac propendete, nisi aliud jubeat sancta obedientia.

IV. Complures aliæ, in gradu præcellenti, virtutes Mosen exornarunt; quæ eum tot centenis animatum millibus regendis aptum reddidit: Tales fuerunt, primò mansuetudo eximia, teste enim Scriptura, mortalium mansuetissimus extitit: deinde sollicitudo & cura paterna, ac materna charitas; tanto enim in populum amoris affectu ferebatur, ut pro eo, è vitæ libro deleri optaret. Hæc affectu plenus, tanquam nutrix, populum, quadraginta annis, pane cœlesti seu manna pavit; & multò magis, ejus animis, ad Dei timorem & amorem inflammandis, insudavit; plurimòque ejus ac graves defectus & lapsus miti mente toleravit: ut ex toto Deuteronomio, aliisque ejus libris liquet.

Similes omnino virtutes S. Basilium, Mosen

IV.
Mosis &
Basilii
mansuetudo &
charitas.

Mosen Christianum, mirifice illustrarunt: primò enim singularis in eo mansuetudo resplenduit: constanti namque benignitate suà vicit adversarios suos, ut de eo refert S. Nazianzenus. Deinde præcipua in eo eminuit charitas & misericordia, sollicitudo & vigilantia, cum zelo animarum egregio conjuncta. Quas Rufinus enumerat L. 2. c. 9. *Basilus*, inquit, *Ponti urbes & rura circumiens, desiderans Gentis illius animos, & parùm de spe futura sollicitus, stimulare verbis, & prædicatione succendere, callidumque ab his longe negligentia cepit abolere, subegitque, abjectis inanum rerum & secularium curis, summet notitiam recipere, in unum coire, monasteria construere, psalmis & hymnis & orationibus docuit vacare, pauperum curam gerere, virgines instituire, pudicam, castamque vitam, omnibus penè desiderabilem facere. Ita brevi permutata est, totius Provincia facies.*

Neque solùm mentes; sed & ventres suorum in communi fame & miseria, pavisse Basilium testatur S. Nazianzenus: *Cibum, inquit, esurientibus frangit, panibusque pauperes satiat, alitque eos in fame: apertis enim oratione & cohortatione suâ, locupletum horreos; omnibusque ciborum generibus corrogatis, famelicos & spiritum vix trahentes viros, feminas, parvulos, senes, pascit, & Christi exemplo ministrat ac pedes abluit. Talis erat novus noster Procurator & secundus Joseph. Ut pro epiphonemate, addit S. Nazianzenus.*

Charissimi, discite à viro sancto mansuetudinem summè animarum curatoribus, necessariam, quam & Salvator à se disci voluit, quando dixit:

Discite à me quia mitis sum. Discite deinde, charitatem, sollicitudinem, misericordiam & animarum zelum, line quarum virtutum adminiculo dignè vocatione vestrà ambulare, munericque vestro suo tempore facere satis nequam valebitis.

V. Mose Nazaræo instituit, eisque leges dictavit; S. Basilus cœnobitarum Mose, Monasteria toto oriente excitavit, eisque constitutiones monasticas præscripsit. Qua de causa, tanquam rerum novarum inventor ab Hæreticis redargutus fuit: quibus respondere Epist. 63. *Accusamur & hujus vita, quid Monachos habeamus pietatis studiosos, qui mundo renuntiârunt, & universi sæculi curis, quas Dominus comparavit spinis, inutilitatem verbi impediens: qui hujusmodi sunt mortificationem JESU in corpore circumferunt, & cruce, quisque sua accepta, Dominum sequuntur. Ego vero omnem vitam meam impenderem, ut mihi possent ista impingi delicta, habere inque apud me viros, qui me Doctore, hoc pietati studium amplexi hæcenus fuerint.*

Nos Charissimi, viri sancti monitis obtemperabimus, sæculi curis, semel rejectis, constanter renuntiabimus: mortificationem JESU, semel susceptam, constanter in corpore nostro circumferemus; crucemque Domini, hominibus nostris semel impositam, non abjiciemus; sed usque ad supremum Spiritum constanter portabimus, ut salutem æternam reportemus: Non enim quæ cœperit, sed qui perseveraverit usque in finem, hic salvus erit.

VI. Mose Pharaoni ejusque Magi mirâ constantiâ resistit, S. Basilus Julianum

lianum apostatam debellavit & occidit. Urex Helladio refert S. Joannes Damascenus. Orat. 1. de imagin. Quâ ratione Valenti & Arrianis restiterit, testis est Nazianzenus. Lege ejus Pænegyricam, de laudibus hujus Sancti: mediâ horâ angustia non sinunt esse prolixiorum.

VII. Denique Moses ad Patres abiens, ingens populo sui desiderium reliquit: *Fleveruntque eum filii Israël, in campis Moab, triginta diebus.* In obitu ac funere S. Basilii, narrat S. Nazianzenus, tantum extitisse lugentium etiam Judæorum & Ethnicorum concursum, ut plures in turba obruti & extincti occubuerint. Tanta est Sanctorum veneratio! Imitari non pigeat, quos celebrare delectat.

Quapropter, Dilectissimi, si aliquando Mosis populi Hebræi Duci & S. Basilio novo Mosis Christiano, in cœlesti gloria consociari cupiamus, eorum virtutes æmulemur: Et quidem 1. Ardens prosciendi desiderium, & propositum de virtute in virtutem progrediendi

concupiamus: semitæ perfectionis passus primus est, disciplinæ virtutum concupiscentia. 2. Tum Mosis & Basilii exemplo, ad temperantiæ ac sobrietatis studium, nos accingamus, absque his enim; luto & fœcibus infixi hærebimus atque ad superna evolare nequibimus. 3. Inde ad animi demissionem, & mansuetudinem, & ab his ad charitatem transeamus, quibus, gratiæ divinæ munere, nostrâque strenuâ cooperatione, obtentis; aliis quoque, cum Mose & Basilio, virtutum leges dicere, & perfectionis Regulas præscribere valebimus: his denique obtentis, cum iisdem viris sanctis, Mundo, Carni, Dæmoni, cæterisque hostibus virtutum, fortiter resistemus: atque ubi cursum nostrum consummaverimus, & ex hac mortalitate ad meliorem vitam transierimus, omnibus præter boni exempli odorem, virtutumque fragrantiam, nostri desiderium relinquentes.

B b

EXHOR-